

Dr. Kolláth György

Különleges karácsonyi ajándékot adott országnak és világnak (urbi et orbi?) az Egyesült Államokban egy szövetségi bíró. John Jones határozatában kimondta, hogy az „intelligent design” (az ún. intelligens tervezés: I.D.) elmélete összeegyeztethetetlen az egyház és az állam alkotmányos elválasztásával. Ezért tilos a természettudományos tanórákon tényként a diákoknak oktatni, hogy a világot természetfeletti erő hozta létre.

Cím
Nem istenítélet
Dátum
2005.12.29.

E tannak odaát olyan hívei-hívői vannak, mint Bush elnök, de ez a független bíró(ság)nak nem sokat számított. Az immár leértékelt tan szerint a természet annyira összetett és bonyolult rendszer, hogy azt nem lehet az evolúcióval megmagyarázni. Ezért hát kellett, hogy legyen egy (intelligens) teremtő, egy természetfeletti lény, aki mindezt megalkotta. Lehet az egy vagy több, földi vagy földönkívüli lény, a vallásos meggyőződésű személyek szerint maga az Isten. Ezt a tételt zúzta szét az európai szemmel bátor, hatásában messze mutató, indoklásában gazdag bírói döntés.

Az ügy jellegzetesen amerikai. Valahol Pennsylvániában, egy középiskolában elvárták a középiskola természettudományos tárgyakat (!) oktató tanáraitól, hogy az I.D. elméletét oktassák. Becsméreljék, rossz színben tüntessék fel az evolúciós elméletet, ugyanakkor érveljenek a vallásos alapokon álló I.D. mellett. Szülők és civil szervezetek keresete nyomán született meg a bírói döntés, melyből a következők emelhetők ki leginkább. Az I.D. elmélete nem tudományos, és nem választható el alkotótól, azok vallásától. Meglehet, hogy Darwin evolúciós elmélete is hiányos, ám ha egy tudományos megközelítés nem ad teljes körű és kimerítő magyarázatot, az még nem kellő ok arra, hogy (helyette) egy igazolhatatlan, vallásban gyökerező alternatív elméletet oktassanak az iskolában, avagy, hogy félremagyarázzanak tudományos állításokat.

A világsajtó szenzációként interpretálta a döntést, annak hátterét és várható kihatásait. Itthon elszórt, ambivalens és áthallásos kommentárok jelentkeztek – még az ünnepi megnyilatkozásokban is. Főcím volt az újságban „Kriszben az ember, krízisben az egyház”. Ünnepi beszédben jött a harcos kiállítás, Reményik Sándor költő elmaradhatatlan idézetével: „Ne hagyjátok a templomot, a templomot s az iskolát!” Alkotmányos szabályokról és jogokról nemigen esett szó. Mintha belefáradtak volna az érdekeltek az iskola-finanszírozási polémiába, melyben egészében véve senkinek sem volt igaza, s ezt a végeredmény igazolta is!? Lássunk néhány alkotmányos megközelítést, s abból származó párhuzamot!

Önző és megosztó követelés volt, illetve volna a parkoló-pályán lévő európai alkotmányban akármelyik vallás, egyház, hit dicsőítő megjelenítése. Ugyanez áll a hazai alkotmányra is. E próbálkozás ugyan (kultúr)történeti argumentumokkal operál, de a cél a mának, s a jövőnek szóló, jogilag deklarált hegemonia. A befolyás-szerzésben semmi elítélni való nem lenne, ha alkotmányos tételt nem sértene, mely így szól: „A Magyar Köztársaságban az egyház az államtól elválasztva működik.” Az állam működésnek csúcán az alkotmány áll. Márpedig az alaptörvénynek világinak és világnézetileg semlegesnek kell lennie. Ehhez Magyarországon vallási pluralizmus társul, miért kellene tehát egyet-kettőt közjogilag preferálni a vallás szabad szervezetei, s azok fundamentális elvei közül?!

A modern és belátó hazai alaptörvény a lelkiismereti és vallásszabadságról ezt is mondja: „Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más lelkiismereti meggyőződés szabad megválasztását vagy elfogadását, és azt a szabadságot, hogy vallását és meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon akár egyénileg, akár másokkal együttesen nyilvánosan vagy magánkörben kinyilváníthassa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolhassa vagy taníthassa.”

Dr. Kolláth György

Bárki lehet tehát egyházhoz tartozóan vallásos, egyházi kötődés nélkül, a maga módján hívó, avagy vallástalan. Közöttük kötelem és rangsor, állami-jogi értékrendiség nincsen. Senki világnézete, meggyőződése nem kötelező más személyre nézve, és a maga hitét mindenki, akár másokéval szemben is szabadon követheti, sőt hirdetheti is. Az egyház autonómiát élvez az állam előírásaival szemben, állami felügyelet alatt sem áll, ellenben az egyházak és az állam együttműködnek számos közfeladat megoldásában. Az alkotmány tiszteletben tartása talaján az amerikaihoz hasonló affér itthon nem fordulhatott volna elő, ám ha mégis, nagyban-egészsében hasonló határozat született volna nálunk is. Egy fontos kivétellel: az érvelés alkalmasint szerényebb volna. Jogilag is „ül” mindaz, amit Jones bíró állít. De miután a jogrendünkben a bírói határozat mindenkire kötelező (1997. évi LXVI. törvény 7. §), annak indokolása nem lehet túl avantgárd. Az alkotmány 70/G § szerint pedig tudományos igazságok kérdésében dönteni...kizárólag a tudomány művelői jogosultak. Mégsem, és még itt sem Jones bíró ment szembe az Európában honos elvekkkel, hanem helyre tette a pennsylvaniai iskola-gazdák bigottságát. Seneca szerint a jó bíró elítéli, de nem gyűlöli azt, amit helytelenít. J. Jones épp' ilyen.